

УДК 371. 831. 379. 8(045)

Юлія Баранецька
Yuliia Baranetska**СТАН СФОРМОВАНOSTI КУЛЬТУРИ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗБУДОВИ ВІТЧИЗНЯНОЇ
СИСТЕМИ ОСВІТИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО
ЕКСПЕРИМЕНТУ)****THE STATE OF FORMEDNESS OF STUDENTS' LEISURE TIME
CULTURE OF AT THE MODERN STAGE OF WORKING OUT
DOMESTIC SYSTEM OF EDUCATION (BY THE RESULTS OF
ASCERTAINING EXPERIMENT)**

Стаття присвячена проблемі сформованості культури дозвілля студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Зокрема, автор продемонстрував зміст та результати експериментального дослідження, яке було проведено на базі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, а також розкрив основні критерії, показники та рівні сформованості культури дозвілля. У відповідності до завдань дослідження у статті представлено методіку вивчення: ступеня обізнаності студентів із проблем вільного часу та дозвілля, основних мотиваційно-ціннісних характеристик самоорганізації студентами власного дозвілля, ролі музичного мистецтва у системі вільного часу молоді та його впливу на якість культури дозвілля. Окрема увага приділена питанням участі студентів у роботі гуртків художньої творчості та колективів художньої самодіяльності, частоті відвідування закладів культури (театри, музеї, концертні зали тощо) та спортивно-оздоровчих установ, а також – чинників впливу на вибір способу й місця проведення вільного часу та чинників, що заважають проводити свій вільний час якісно та корисно.

Ключові слова: вільний час, дозвілля, культура дозвілля, музичне мистецтво, рівень розвитку культури дозвілля, студентська молодь.

Аналіз наукових досліджень останніх десятиліть засвідчує, що особлива увага науковців приділяється сьогодні таким питанням, як: вплив вільного часу та дозвілля на розвиток особистості; виховання культури проведення вільного часу та дозвілля; теоретичні та методичні засади формування культури дозвілля дітей та молоді (В. Бочелюк, Б. Брилін, А. Воловик, В. Воловик, В. та В. Бочелюки, І. Гімро, І. Гутник, О. Діба, В. Піча, І. Суботін, С. Сергієнко, С. Цюлюпа, Т. Черніговець, Н. Яременко та ін.). Розкриваючи сутність понять «вільний час», «дозвілля» та «культура дозвілля», науковці зазначають, що *вільний час* – це частина загального бюджету часу, що залишається після виконання школярами навчальних обов'язків, задоволення природних фізіологічних потреб, інших видів обов'язкових занять [3, с. 2] і використовується за власним розсудом залежно від особистих інтересів, потреб, схильностей до різноманітних занять [6, с. 23-24]. *Дозвілля* – це частина вільного часу, використання якого пов'язане з активним освоєнням культурних цінностей, розважальною діяльністю та фізичною активністю [1, с. 75], особливою сферою життя особистості та суспільства, що містить великі можливості для виховання дитини, становлення й розвитку особистості, набуття досвіду вирішення життєвих проблем [2, с. 6-7]. *Культура дозвілля* – це феномен загальної культури, що відображає спосіб організації та змістовну наповненість вільного часу з метою різностороннього розвитку особистості та вираження своєї сутності [4, с. 6], а також являє собою певну інтегративну якість, яка виявляється на індивідуальному рівні організації вільного часу, реалізуючись через

систему установок, знань, цінностей, емоцій у різноманітних видах дозвілєвої діяльності (грі, художній і технічній творчості, спорті та спілкуванні) [5, с. 7].

Особливої актуальності проблема вільного часу та культури його проведення набуває у контексті організації навчально-виховного процесу вищих педагогічних навчальних закладів, випускники яких мають не лише постійно дбати про своє професійне зростання, а й усвідомлювати соціальну відповідальність за долю своїх майбутніх вихованців, бути людиною культури і носієм загальнолюдських духовних цінностей. У наших попередніх публікаціях неодноразово піднімалася проблема вільного часу та дозвілля в педагогічній теорії та практиці, виховного потенціалу музичного мистецтва як об'єкта науково-педагогічної рефлексії, однак не досліджувалося питання виховання культури дозвілля студентів вищих педагогічних навчальних закладів засобами музичного мистецтва. Тож метою цієї статті є визначення рівня прояву культури дозвілля студентів вищих педагогічних навчальних закладів на сучасному етапі розбудови вітчизняної освіти.

З метою визначення рівня прояву культури дозвілля студентської молоді провели констатувальний етап педагогічного експерименту. Серед опитаних студентів були представники таких спеціальностей, як «Початкова освіта та філологія», «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», що навчалися за кваліфікаційними рівнями «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр» на базі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Аналіз наукових джерел дозволив виокремити такі критерії прояву культури дозвілля студентської молоді:

- **мотиваційно-ціннісний** – усвідомлення студентами особистісної та соціальної цінності власного вільного часу та мотиваційні характеристики самоорганізації вільного часу студентської молоді; наявність бажання брати участь у мистецьких дозвілєвих заходах пізнавального, просвітницького, інтелектуального та соціального характеру;

- **когнітивно-раціональний** – знання способів раціонального використання дозвілєвої діяльності та її впливу на розвиток особистості; обізнаність студентів у сфері музичного мистецтва, яскраво виражена потреба у розширенні наявних знань у сфері музичного мистецтва та здатність її задоволення; наявність потреби відвідувати культурно-просвітницькі заходи мистецького спрямування та долучатися до їх організації;

- **практично-діяльнісний** – вміння студентів якісно розважатися та самостійно організувати свій вільний час засобами музичного мистецтва; заняття у колективах художньої самодіяльності та гуртках за інтересами; участь в організації та проведенні мистецьких заходів пізнавального, соціального, просвітницького та інтелектуального характеру; слухання кращих зразків сучасної популярної та класичної музики;

- **творчий** – яскраво виражена потреба студента у художньо-творчій самореалізації засобами музичного мистецтва та здатність до її задоволення у час дозвілля;

- **рефлексивний** – здатність до аналізу ефективності обраних форм організації дозвілєвої діяльності та їх проведення, здатність до самооцінки та самовдосконалення.

Констатувальний експеримент складався з чотирьох етапів. Метою *першого етапу* було з'ясування рівня обізнаності студентів з проблемою вільного часу та дозвілля особистості (когнітивно-раціональний критерій). Для реалізації означеної мети скористалися методикою «Незакінчених речень» А. Сакса, відповідно до якої було запропоновано студентам продовжити речення: «Вільний час – це...», «Дозвілля – це...», «Культура дозвілля – це...». В процесі виконання запропонованого завдання студенти мали змогу проявити своє розуміння сутності означених понять. Опрацювавши результати опитування, ми розподілили студентів за наступними групами:

I група – студенти, які максимально чітко та повно розкрили сутність даних явищ, показали глибоке розуміння їх природи і наводили приклади.

II група – студенти, які частково розкрили сутність цих понять.

III група – студенти, які не розкрили сутність нашої проблеми.

Підсумувавши результати цього опитування, зазначимо, що лише 8,4% студентів дали ґрунтовні відповіді на поставлені запитання та навели відповідні приклади, тим самим показавши свої знання та глибоке розуміння сутності понять «вільний час», «дозвілля», «культура дозвілля» наприклад: («вільний час – час, який призначений для використання за власним розсудом людини для морального, духовного задоволення та відпочинку. Наприклад: перегляд кінофільмів та телепередач, гра на музичному інструменті, слухання музики, відвідування концертів, прогулянка в парку, спілкування у соціальній мережі»; «дозвілля – це діяльність, яка спрямована на розвиток особистості, її творчого потенціалу та духовного збагачення шляхом участі її у різних формах дозвіллевої діяльності. Наприклад: відвідування гуртків, колективів, участь у науковій роботі»). Поряд з цим 38,3% студентів показали знання сутності даних понять та не навели прикладів («вільний час – це вільний від роботи та навчання час, який призначений для використання його особистістю за власним розсудом, згідно з потребами та уподобань», «дозвілля – це частина вільного часу, яка має змістовну наповненість різними видами діяльності задля всебічного розвитку особистості», «культура дозвілля – це така сфера діяльності, в процесі якої особистість раціонально використовує свій вільний час, збагачується інтелектуально, духовно та морально, а також розвиває свій творчий потенціал»); у той час, як, на жаль, більшість студентів, а це 53,3% розкрили частково сутність понять, або змогли розкрити їх взагалі («вільний час – це час, в який людина займається хобі, різними іншими захопленнями, тільки не роботою», «дозвілля – це час, коли людина проводить з метою відпочинку, у якому вона зайнята певною діяльністю», «культура дозвілля – це відпочинок, у процесі якого особистість показує наскільки вона є вихованою та пунктуальною, згідно з обраними нею форм дозвіллевої діяльності»).

Це лише вказує на те, що вони і не вміють організовувати та культурно проводити свою дозвіллеву діяльність, що ще раз підкреслює актуальність та велику значущість нашого дослідження.

Метою другого етапу констатувального експерименту було проаналізувати основні мотиваційно-ціннісні характеристики самоорганізації студентами власного дозвілля (мотиваційно-ціннісний критерій). Задля реалізації означеної мети запропонували студентам написати мінітвір – роздуми на тему «Проблема вільного часу у житті сучасної людини». Нас цікавили саме світоглядні позиції студентів на проблему вільного часу, їх ціннісні судження, переконання та власні мотиви. За результатами аналізу продуктів творчої діяльності студентів було зроблено розподіл студентів на чотири групи за попереднім алгоритмом.

Проаналізувавши результати цього виду опитування, констатуємо, що, на жаль, лише 20% студентів було віднесено до I групи, які максимально змістовно, ґрунтовно розкрили суть окресленої проблеми, навівши приклади («... вільний час – це дійсно проблема. Спостягаючи на те, як сучасна молодь його проводить, ми спостерігаємо низький рівень загальної культури та руйнування традиційних норм і цінностей. Часто змінюються ціннісні орієнтації, втрачаються духовно-світоглядні орієнтири у формуванні життєвих еталонів, що є поштовхом до не здатності особистості протистояти впливу негативних тенденцій (злочинності, алкоголізму). Життєвий досвід вказує на те, що чим краще організоване життя, тим більше цікавих та корисних справ людина встигає зробити і тим менше простору залишається для негативних думок, небажаного спілкування і небезпечних занять...»); 35% до II групи («... сьогодні посилилася увага до проблеми вільного часу, що пояснюється, насамперед, підвищенням його ролі в житті людини і суспільства загалом. Вільний час розглядається як важливий чинник всебічного розвитку людини, її потреб, нахилів та інтересів. На мою думку, проблема вільного часу існує, тому, що багато людей не вміють правильно розподілити свою роботу і правильно проводити свій вільний час. Щоб розв'язати цю проблему, нам потрібно скласти свій реальний список завдань на кожен день...») та найбільше студентів було віднесено до III групи, а це 45%, які взагалі, не розкрили сутність даної проблеми («... у моєму житті з вільним часом дуже скрутно, тому, що мені постійно не вистачає дня, щоб відпочити, вже не кажучи

про те, щоб зайнятися улюбленою справою. Весь мій вільний час забирає навчання...»). Зазначимо, що всі, без винятку, студенти проблему «вільного часу особистості» вважають найбільш актуальною саме у студентські роки, оскільки його не вистачає для того, щоб відпочити, розважитися та творчо розвиватися через досить велику навчальну завантаженість. Окрім цього, у своїх творах більша частина студентів зізнається у тому, що вони «не вміють його раціонально використовувати, оскільки бракує певного досвіду» та зазначають, що традиційно надають перевагу таким формам його організації, як: прогулянкам з друзями, спілкуванню з рідними, допомозі батькам по господарству, перегляду кінофільмів та телепередач, читанню різноманітних книг, спілкуванню з рідними, перебуванню у соціальній мережі, комп'ютерним іграм, відвідуванню концертів, рукоділлю, слуханню музики, грі на музичному інструменті та просто пасивному відпочинку.

Метою *третього етапу* дослідження було вивчення ролі музичного мистецтва у системі вільного часу студентської молоді та його впливу на якість культури дозвілля. Задля її реалізації було проведено анкетування (з цією метою ми скористалися науковими розробками С. Цюлюпи) [5, с. 198-202], під час проведення якого намагалися отримати інформацію стосовно якісних характеристик вільного часу студентів, видів дозвіллевої діяльності, яким вони надають перевагу в процесі його організації та вияснити місце видів музичного мистецтва у системі їх вільного часу. З цією метою студентам було запропоновано визначити ступінь привабливості означених 22 видів дозвіллевої діяльності за допомогою рейтингу у відповідності до основних 8 напрямів дозвіллевої діяльності (культурно-просвітницька діяльність, науково-пізнавальна діяльність, художньо-творча діяльність, спортивно-оздоровча діяльність, суспільно-громадська діяльність, розважальна діяльність, комунікативна діяльність та робота з комп'ютером).

Опрацьовані результати засвідчили домінування комп'ютерних форм організації дозвілля (51%), серед яких – спілкування в соціальній мережі та комп'ютерні ігри. Наступними за комп'ютером ідуть комунікативні, розважальні та спортивно-оздоровчі види дозвіллевої діяльності (відповідно 39,5%, 37,5% та 36%). Найнижчу позицію у рейтингу посіли суспільно-громадська та художньо-творча види діяльності (відповідно 14,33% та 14%).

Достовірність отриманих даних підтвердилася і тим, скільки часу, студенти приділяють означеним видам дозвіллевої діяльності. В процесі опитування було запропоновано оцінити тривалість часу, який вони приділяють різним видам дозвіллевої діяльності за шкалою: «5 балів» – увесь вільний час, «4 бали» – багато часу, «3 бали» – не дуже багато часу, «2 бали» – дуже мало часу, «1 бал» – зовсім не витрачаю час на ці заняття. Аналіз відповідей студентів засвідчив, що тим видам дозвіллевої діяльності, яким вони надали найбільшу перевагу під час ранжування, вони і надають найбільше свого вільного часу. Так, перше місце у рейтингу займає «Робота з комп'ютером», друге місце посідає «Комунікативна діяльність», на третьому місці знаходиться «Розважальна діяльність», четверте місце рейтингу очолює «Спортивно-оздоровча діяльність», п'яте – «Науково-пізнавальна діяльність», шосте – «Культурно-просвітницька діяльність», сьоме місце займає – «Суспільно-політична діяльність», рейтингову таблицю замикає «Художньо-творча діяльність», яка знаходиться на восьмому місці.

Що стосується видів дозвіллевої діяльності, пов'язаних саме з музичним мистецтвом, варто зазначити, що вони займають надзвичайно незначне місце у системі вільного часу сучасної студентської молоді. Тривалість часу, який студенти їм приділяють у кращому випадку оцінюється ними, як «не дуже багато» (3 бали). Серед видів дозвіллевої діяльності студенти назвали лише відвідування концертів, що зумовлено, на нашу думку, належною організацією виховної роботи на факультетах, де досить потужно здійснюється організація концертів, силами як студентів, так і викладачів згідно з планом виховної роботи закладів. Підтвердженням цього є відповіді студентів стосовно регулярності присвячення свого вільного часу визначеним заняттям, 45% яких зазначили, що відвідують концерти декілька разів на місяць.

Що стосується таких видів музично-дозвіллевої діяльності, як художньо-творчий (художня творчість, гуртки художньої творчості та самодіяльності, участь у хорі) та

відвідування театрів, студенти присвячують дуже мало часу (2б. – «декілька разів на рік»), або зовсім не витрачають часу на ці заняття (1б. – «епізодично»). На жаль, більшість студентів взагалі не виявляють належної потреби і бажання спілкуватися з театральним мистецтвом, хоча аналіз специфіки організації навчально-виховного процесу закладів освіти IV рівня акредитації педагогічного спрямування традиційно засвідчує наявність активної співпраці адміністрації та педагогічного колективу закладів з культурно-просвітницькими центрами регіону, що надає достатню можливість студентам для відвідування театрів.

Досліджуючи ступінь популярності серед студентської молоді закладів інфраструктури дозвілля, констатуємо, що на сьогодні 65% студентів більшу частину свого вільного часу проводять у тих закладах, де навчаються, (з них – 46% більшу частину вільного часу проводять в університетах, тоді, як 19% – увесь вільний час). На другому місці – проведення вільного часу із друзями – 31% (з них – 22% більшу частину вільного часу, тоді, як 9% – увесь вільний час). На третьому місці – проведення вільного часу за містом – 25% (з них – 16% більшу частину вільного часу, тоді, як 9% – увесь вільний час). І, на жаль, «зовсім не багато часу» студенти приділяють проведенню свого вільного часу в закладах культури (театри, музеї, концертні зали тощо) – 78%. Аналогічна ситуація у сфері спортивно-оздоровчих установ: при опитуванні 62% студентів засвідчили, що «зовсім небагато часу» проводять у спортивних залах та на спортивних майданчиках, тоді як 12% опитуваних визначили, що «ніколи не бувають там».

Що стосується оточення, з яким студенти проводять свій вільний час, то 61% перебуває в присутності однокурсників (з них 45% майже увесь вільний час, тоді як 16% – увесь вільний час). На другому місці перебувають друзі – таку відповідь дали 55% опитуваних (з них 26% майже увесь вільний час, тоді, як 29% – увесь вільний час). Поряд з цим, ще 48% респондентів зазначили, що надають перевагу у проведенні вільного часу з рідними (з них 28% – майже увесь вільний час, тоді, як 20% – увесь вільний час).

Щодо впливу на вибір місця проведення вільного часу та видів дозвіллевої діяльності, то його найбільше здійснюють на студентів батьки і друзі. Результати опитування свідчать, що 67% цей вплив здійснюють друзі (з них 49% у значній мірі та 18% у повній мірі), 65% – батьки (з них 33% – майже увесь вільний час, тоді, як 32% – увесь вільний час). Серед мотивів, що обумовлюють вибір студентами тих чи інших занять у вільний час, то домінуючими з них є бажання: розважитися, відпочити – 69%, побудувати особисте життя – 56%, реалізувати свій потенціал – 55%, забезпечити власну кар'єру – 53%.

Серед чинників, що заважають якісно проводити свій вільний час, найчастіше студенти називали: навчальну завантаженість – 82%, втому після занять – 78%, брак коштів – 22%, сімейні та побутові клопоти – 19%, відсутність навичок в самоорганізації вільного часу – 14%. Нашу увагу привернув цей останній чинник, що свідчить про необхідність проведення додаткової виховної роботи з боку професорсько-викладацького складу та кураторів про сутність вільного часу і його цінність для особистості.

Отже, підсумовуючи результати анкетування, можемо зробити висновки про те, що запропоновані види діяльності, які пов'язані саме з музичним мистецтвом, посідають, на жаль, досить незначне місце у системі вільного часу сучасної студентської молоді. Культурно-просвітницька та художньо-творча діяльність студентів знаходиться на передостанніх місцях рейтингової таблиці, що ще раз підтверджує необхідність детального дослідження та вивчення цієї актуальної проблеми на сучасному етапі розвитку нашого суспільства.

Результати аналітичної роботи дають усі підстави для визначення характеристик рівнів культури дозвілля як міри якісного його використання студентами, зокрема: **високий рівень** розвитку у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля характеризується глибоким та усвідомленим проявом ними суті кожної зі складових частин, як вільного часу, так і культури дозвілля загалом, володіють достатнім обсягом інформації про їх сутність, творчий потенціал, роль та зміст різноманітних видів діяльності, а також їх позитивний та негативний вплив на розвиток особистості. Зазначимо, що студенти цього рівня, значно, володіють вмінням практично застосовувати музичне мистецтво як інструмент для активного проведення своєї дозвіллевої діяльності. Поряд з цим, вони вдаються до активного пошуку

занять креативно-розвивального характеру, які, в свою чергу, спрямовані на комунікативну діяльність, активне та правильне споживання культурних цінностей, духовних надбань, володіють навичками раціонального використання та самоорганізації своєї дозвілєвої діяльності. Як правило, такі студенти самореалізують себе у колективній формі дозвілєвої діяльності, де виявляють усі знання, вміння та навички. За результатами дослідження до цього рівня віднесли 19,5% опитаних.

Середній рівень розвитку у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля характеризується значно меншою їх обізнаністю зі змістом відповідних понять та не достатньо володіння обсягом інформації про сутність дозвілєвої культури, а також особливостями впливу різноманітних занять на розвиток особистості. Студенти цього рівня репродуктивно використовують уміння та навички, методи і прийоми музичного мистецтва як засобу виховання культури дозвілля. Поряд з цим, здебільшого, пасивно споживають культуру, не проявляючи креативності та творчих здібностей, хоча до цього мають неабиякий потенціал. Також вони не докладають великих зусиль для того, щоб самостійно знайти та обрати для себе відповідні форми організації дозвілєвої діяльності, а діють лише за вказівкою викладача чи керівника, не проявляючи, тим самим, своєї власної ініціативи. Це, на нашу думку, обумовлено тим, що у них бракує знань умінь та навичок в самоорганізації свого дозвілля, а також його раціональному використанні. За результатами дослідження до цього рівня віднесли 25,4% опитаних.

Низький рівень розвитку у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля характеризується необізнаністю їх з інформацією щодо основних характеристик дозвілєвої культури та музичного мистецтва повною мірою. У них досить низький рівень сформованості знань, умінь та навичок щодо використання засобів музичного мистецтва з метою виховання культури дозвілля; відсутність бажання знайомитися із методами та прийомами впровадження засобів музичного мистецтва для виховання культури дозвілля студентської молоді. Структура занять студентів збідніла і одностороння, а прояв творчості та креативності, під час дозвілєвої діяльності, цілком відсутній. Поряд з цим, студенти цього рівня частіше віддають перевагу індивідуальним формам організації дозвілєвої діяльності ніж груповим. Важливим є те, що, на жаль, у їх поведінці спостерігається прояв антикультурного дозвілля. За результатами дослідження до цього рівня віднесли 55,1% опитаних.

Результати дослідження дозволили зробити висновки, про те, що сьогодні більша частина студентської молоді не володіє теоретичними знаннями щодо понять «вільний час», «дозвілля» та «культура дозвілля» і, як правило, не вміє якісно та змістовно організовувати та проводити своє дозвілля, зокрема, музичного спрямування. Саме це визначає актуальність подальших наукових пошуків та розробки методики виховання у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля засобами музичного мистецтва, що включатиме систему педагогічних умов, принципів, організаційно-методичних форм та методів виховної роботи, спрямованих на формування світогляду студентів вищих навчальних педагогічних закладів, їх системи ціннісних орієнтацій, системи практичних навичок та потреби художньо-творчої самореалізації засобами музичного мистецтва у вільний час. Впровадження такої моделі у виховний процес вищого педагогічного навчального закладу значно підвищить рівень розвитку культури дозвілля сучасної студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Брилін Б. А. Педагогічні проблеми організації вільного часу школярів / Б. А. Брилін // Педагогіка і психологія. – 1996. – №4 (13). – С. 72-78.
2. Гутник І. Педагогічні засади організації дозвілля підлітків засобами української народної педагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13. 00. 06 «Теорія, методика і організація культурно-просвітницької діяльності» / І. Гутник. – Київ, 2006. – 22 с.
3. Гімро І. В. Історія та теорія дозвілля / І. В. Гімро // Позашкільна освіта. – 2012. – №11. – С. 2-6.

4. Сергієнко С. М. Виховання культури дозвілля підлітків у позаурочній та позашкільній діяльності засобами педагогічної анімації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13. 00. 07 «Теорія і методика виховання» / С. М. Сергієнко. – Київ, 2013. – 29 с.
5. Цюлюпа С. Д. Педагогічні умови формування культури вільного часу студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13. 00. 06 «Теорія, методика і організація культурно-просвітницької діяльності» / С. Д. Цюлюпа. – Київ, 2004. – 209 с.
6. Черніговець Т. Формування дозвіллевої культури молодших школярів засобами дитячого фольклору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. спец. 13. 00. 06 «Теорія, методика і організація культурно-просвітницької діяльності» / Т. Черніговець. – Київ, 2002. – 16 с.
7. Яременко Н. В. Дозвіллезнавство : навч. посібник / Н. В. Яременко. – Фастів : Поліфаст, 2007. – 460 с.

The problem of free time and leisure activities of a personality has always interested philosophers, artists, scientists and teachers-practitioners of the past and present, as the degree of formedness of leisure time culture of the individual is the evidence of general cultural development of the society. The issues of teaching leisure time culture to the young generation are of particular importance today, under the conditions of changing cultural traditions and the transformation of spiritual values that we could see in the past few decades. Thus, the questions of organization of educational process of higher pedagogical educational institutions, whose graduates have not only to take care of their professional growth, but also to recognize social responsibility for the fate of their future students, to be not only carriers but also creators of universal spiritual values, require special attention, and that determined the choice of the topic of our research.

In this article the author presents the content and results of experimental research, which was conducted on the basis of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, and also reveals the main criteria, indicators and levels of formedness of the leisure time culture. In accordance with the objectives of the research the author has offered the methodology for the study of: the level of students' awareness as for the problems of free time and leisure, the main motivational-value characteristics of the students' self-organization of their own leisure time, the role of musical art in the system of free time of youth and its influence on the quality of leisure time culture. Special attention is paid to the issues of students' participation in the work of circles of artistic creativity and amateur groups, the frequency of visits to cultural institutions (theatres, museums, concert halls, etc.) and sport-recreating establishments, as well as the factors of influence to the choice and the place of spending free time and the factors that hinder to spend free time efficiently and useful.

The results of the research allowed to conclude that a large part of students doesn't have any theoretical knowledge about the concepts of «free time», «leisure» and «leisure time culture» and, as a rule, cannot organize and spend their leisure time qualitatively and interesting, to say nothing about using music while having rest.

This determines the topicality of the further scientific researches and working out the methods of teaching students of higher educational establishments of leisure time culture by means of music art, which includes the system of pedagogical conditions, principles, organizational-methodical forms and methods of educational work, aimed at forming the worldview of students of higher educational pedagogical institutions, their system of value orientations, system of practical skills and the need for artistic-creative self-realization by means of musical art in free time. The introduction of this model into the educational process of higher educational institutions will greatly enhance the level of development of leisure time culture of modern students.

Key words: free time, leisure, leisure time culture, musical art, level of development of leisure time culture, students.